

امیر حاتمی
مشاور فرماندهی کل نیروهای مسلح
در امور ارتش شد

صفحه ۲

جسبندگی آمریکا
به سیاست‌های ترامپ، مانع اصلی
پیشرفت قابل قبول مذاکرات

صفحه ۲

حاکمیت حق مردم است

مردم سالاری

سالروز پیروزی انقلاب اسلامی گرامی باد

پنجشنبه ۲۱ بهمن ۱۴۰۰ - ۸ رجب ۱۴۴۳ - ۱۰ فوریه ۲۰۲۲ - سال بیست‌ویکم - شماره ۵۶۵۲ - صفحه ۵۰۰۰ تومان

معاون سخنگوی وزارت امور خارجه آمریکا:

بایدن معتقد به رویکرد دو حزبی نسبت به ایران است

صفحه ۷

نگاهی به گزارش جدید مرکز پژوهش‌های مجلس

نرخ فقر طی یک دهه از ۱۸ به ۲۹ درصد رسید!

گروه اقتصادی-محمد سیاح: گزارش‌های جدید و رسمی منتشر شده از سوی مرکز پژوهش‌های مجلس نشان می‌دهد نرخ فقر در دهه ۹۰ از رقم ۱۸ درصد به ۲۹ درصد افزایش یافته است! این رشد ۱۰ درصدی در یک دهه حاصل افت شاخص‌های رشد اقتصادی، بروز رکود و تورم فزاینده است. یکی از وظایف حاکمیتی که در برنامه‌های توسعه‌ای پنج ساله بر عهده وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی، مرکز آمار ایران، مرکز پژوهش‌های مجلس و سایر نهادهای مسئول قرار داده شده تعیین خط فقر است که ...

صفحه ۴

نگاهی به بازار سرمایه، دوهفته پس از وعده‌های تازه رئیس جمهور و وزیر اقتصاد

گره کور بورس با دستور باز نمی‌شود!

صفحه ۴

مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا تاکید کرد

مرحله آخر مذاکرات

صفحه ۷

اصلاح قانون به کارگیری اسلحه در دستور کار قرار گرفته است

باید و نباید افزایش اختیارات پلیس

در استفاده از اسلحه

صفحه ۲

هشدار وزیر بهداشت:

عملا وارد پیک ششم کرونا شده‌ایم

صفحه ۲

سر مقاله

شمارش معکوس برای توقف صادرات گاز ایران به عراق

کند. به همین دلیل این معافیت‌ها سه ماه یکبار تمدید می‌شود و اگر زمانی تمدید نشود، عراق هیچ جایگزینی برای گاز ایران ندارد. ۲- مصرف گاز در ایران در سال‌های اخیر افزایش یافته اما تولید همپای آن رشد نکرده است. توسعه پارس جنوبی، بزرگترین میدان گازی ایران رو به پایان است و تنها دو فاز از آن به تولید نرسیده است. اما همزمان، در فازهای قبلی پارس جنوبی، شاهد افت فشار گاز هستیم. برای افزایش تولید گاز، نیازمند سرمایه‌گذاری و همچنین بهینه‌سازی مصرف در داخل هستیم که البته تنها مردم مسئول آن نیستند و باید در حوزه‌های وسیع‌تر، این موضوع را مورد توجه قرار داد. ایران دارای دومین ذخایر گازی جهان است اما ترکیه و عراق، تنها خریداران گاز ایران هستند که گاه به دلیل افزایش مصرف داخلی، میزان گاز صادراتی ایران کاهش می‌یابد. کما اینکه در شهریور ماه امسال وزارت برق عراق در بیانیهای اعلام کرد صادرات گاز ایران به مناطق مرکزی و جنوبی از ۴۹ به هشت میلیون متر مکعب در روز کاهش پیدا کرده و باعث از دست رفتن تولید حدود ۵۵۰۰ مگاوات برق شده است. موضوعی که موجب قطع گسترده

حمیدرضا شاکوهی

عراق و قطر درباره امکان تامین گاز مورد نیاز بغداد البته کار تمام شده است و عادل کریم، وزیر برق عراق در سفر به دوحه، با سعد الکعبی، وزیر انرژی قطر درباره مسائل لجستیکی مربوط به انتقال گاز از بنادر قطر به عراق گفت‌وگو کردند. پیش از این عراق با عربستان سعودی هم تفاهم‌نامه‌ای برای اتصال شبکه‌های برق خود امضا کرده بود. این دو خبر، تنها حاوی یک پیام است و آن هم کاهش نفوذ ایران در عراق و شاید حذف ایران از آن باشد. عراق که به شدت نیازمند واردات گاز برای تامین برق مورد نیاز خود است، بخشی از گاز مورد نیاز خود را از ایران وارد می‌کند. اما چرا به دنبال تامین کننده جدید است؟

۱- وقتی آمریکا از سال ۲۰۱۸ ایران را تحریم کرد، با صدور معافیت‌هایی، به عراق اجازه داد به واردات از ایران ادامه دهد اما با این شرط که عراق در یافتن منابع دیگر سوخت و برق چاره‌اندیشی

یادداشت

کنکاش یک سقوط از منظر نظری تئوریک

هرقدر اشغال ایران از سوی قوای متفقین با پیامدهای ناگوار و منفی اقتصادی برای ملت ایران همراه بود در عوض از بُعد سیاسی تاثیر مثبتی بر جای نهاد. با رها شدن نیروهای اجتماعی که زیر فشار خودکامگی رضاشاهی قرار داشتند فکته سیاسی برای گروه‌ها و بازیگران تازه فراهم آمد که زیر کنترل شدید متفقین نبودند و در یک رشته مبارزه‌های سیاسی درگیر شدند و زمینه برای جنبش‌های اجتماعی مهم دوره بعد از جنگ هموار گردید. دامنه فزاینده سیاسی از محدوده شاه فراتر رفت و طیفی از نهادها و بازیگران سیاسی را در بر گرفت. در تحلیل علل سقوط شاه عده‌ای برآوردند که شاه درصدد نوسازی و تجدید سریع و پرشتاب ایران بوده و فشاری را بر جامعه وارد کرده که چون جامعه قدرت جذب آن را نداشته در برابرش واکنش نشان داده است. یرواند ابراهامیان می‌نویسد: بخش اعظم درآمد نفت در زمینه‌های مولد سرمایه‌گذاری شد، رشد و توسعه قابل توجهی پدید آمد و در واقع یک انقلاب صنعتی کوچک در کشور به وقوع پیوست. احمد اشرف و همایش کاتولیان ضمن مخالفت با این نظر می‌گویند: رشد اقتصادی به تنهایی را نمی‌توان با توسعه در شکل یکپارچه‌اش یکی گرفت. نیکی کدی و امین صیقل می‌نویسد: قسمت عمده مشکلات و دستاوردهای ایران ناشی از موقعیت آن به‌عنوان یک دولت مالک است؛ زیرا ایران برای ادامه رشد اقتصادی به درآمد نفت وابسته است.

نتیجه آنکه کارشناسان سه رویکرد نظری پیرامون علل وقوع انقلاب ایران را بدین گونه شرح می‌دهند: ۱. آنها که بر تقدم علت‌های سیاسی-اقتصادی پافشاری می‌کنند؛ ۲. آنها که بر ماهیت اسلامی انقلاب تاکید دارند؛ و ۳. آنها که می‌خواهند تلفیقی از عوامل سیاسی، اقتصادی و ایدئولوژیکی ارائه کنند. در تفسیر اسلامی انقلاب ایران بر نقش فرهنگ و ایدئولوژی تاکید می‌شود و بر ریشه‌های دینی انقلاب پافشاری به عمل می‌آید: می‌گویند سرنگونی شاه به آن دلیل بود که اصول اسلامی‌را رعایت نمی‌کرد؛ انقلاب علت‌های اقتصادی نداشت؛ یگانگی انقلاب ایران در نگرش ایدئولوژیکی آن است. در آن سوی میدان در میان آثانی که بر علل و عوامل سیاسی نان مرغوب در دسترس همه ایرانیان قرار بدهم گذاشت و گفت: مشکل من این است. اگر بتوانم انقلاب حاصل جدایی تحول سیاسی از تحول اقتصادی بود.

گروه‌های نواخته، مخالفان دیرین و بازماندگان فرآیند توسعه را سرکوب کند و اکثریت جامعه را بی‌تفاوت، غیرسیاسی یا هراسان سازد. رضاشاه با اتکای خود به قدرت ارتش سعی کرد هرگونه ناراضیاتی را در نطفه خفه کند و این نگرش به قدرت را در طول سلطنتش موفقیت‌آمیز جلوه دهد و هر جنبش اجتماعی بی‌رحمانه درهم کوبیده شد.

اما با سقوط سلطنت رضاشاهی، فرزند او محمدرضا پهلوی بر تخت سلطنت ایران جلوس نمود. دوران شروع سلطنت او مصادف بود با اوج درگیری‌های جنگ جهانی دوم. ایران در دوران اوج جنگ جهانی دوم با مشکلات عظیم اقتصادی دست به گریبان بود و در زندگی روزمره مردم جابه جایی و تغییراتی پدید آمد. از نظر سیاسی، شاه جوان، تنها یکی از چند بازیگر عمده سیاسی بود و مجموعه‌ای از روزنامه‌ها، حزب‌های سیاسی و سازمان تازه تاسیس اتحادیه‌های کارگری، بازیگران دیگر عرصه سیاسی را تشکیل می‌دادند. اینها در جوی صورت می‌گرفت که ایران در اشغال متفقین بود، نیروهای شوروی در شمال و نیروهای انگلیس در جنوب و مشاوران آمریکایی در خدمت دولت و ارتش ایران در تهران بودند و ایران به صورت خط تدارکاتی شوروی در آمده بود.

صادرات، خاصه نفت در دوران جنگ جهانی دوم رشد چشمگیری یافت، چون متفقین به آن نیاز داشتند. بدین ترتیب ایران در طول جنگ با مازاد تجاری عظیمی معادل ۵۰ میلیون دلار در سال روبرو بود. اما بخش عمده این مازاد به ایران پرداخت نشد؛ بلکه در شوروی و بریتانیا باقی ماند. در پایان جنگ ذخایر ایران در مسکو ۱۲ میلیون دلار طلا و ۸ میلیون دلار ارز بود. این ذخایر در آنجا مسدود شد و به هر حال در دسترس دولت ایران نبود.

این تحولات اقتصادی تاثیر مخربی بر جمعیت خاصه در شهرهای بزرگ برجای نهاد. عمده‌ترین این تاثیرها تورم بیش از اندازه در نخستین سال‌های جنگ به خاطر مصرف زیاده از حد نیروهای اشغالگر، کمبود کالاها، اساسی و پایین آوردن اجباری ارزش پول ایران بود. اما جدی‌ترین کمبود زمان جنگ در ایران، کمبود نان بود. در مرداد ۱۳۲۱ که احمد قوام نخست وزیر شد قرض نانی را روی میز کنفرانس مطبوعاتی خود گذاشت و گفت: مشکل من این است. اگر بتوانم نان مرغوب در دسترس همه ایرانیان قرار بدهم سایر مشکلات حل خواهد شد.

محمد آخوندپور امیری

هر ساله همزمان با دهه فجر، بحث و تبادل نظر است. گسترده‌ای در جامعه، پیرامون علل و عوامل شکل‌گیری ناراضیاتی در دهه پنجاه شمسی و ظهور انقلاب اسلامی شکل می‌گیرد. در این میان کارشناسان متخصص حوزه سیاست و اجتماع عموماً از منظرهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به بررسی علل و عوامل وقوع انقلاب ۵۷ می‌پردازند. طبیعتاً آنچه که در ادامه خواهد آمد شرح مختصری از نظرات و نظریه‌هایی است که توسط متخصصان علوم سیاسی و اجتماعی پیرامون علل شکل‌گیری انقلاب ۵۷ عنوان شده است.

ساده‌انگارانه خواهد بود چنانچه تصور کنیم دلایل وقوع انقلاب ۵۷ را باید تنها در سایه حکومت بیش از سه دهه محمدرضا شاه پهلوی بر پهنه سرزمینی ایران جستجو کنیم. قطعاً عوامل شکل‌گیری ناراضیاتی و بسترهای تعارض و گسست در ساختارهای اجتماعی جامعه ایران از مدت‌ها پیش به وجود آمده بود. جان فوران، فرآیند توسعه یافتگی ایران در عصر پهلوی را ذیل عنوان «توسعه وابسته» بررسی می‌کند. تلاش بلندپروازانه خاندان پهلوی به منظور بیرون کشاندن ایران از وضعیت حاشیه‌ای نظامی جهانی و ارتقای کشور به موضع نیمه حاشیه‌ای، در محدوده‌های توسعه وابسته صورت گرفت، اقتصاد متکی به نفت پشتوانه مالی آن را تشکیل می‌داد و دولت خودکامه، قوی و نظامی‌نهایتاً با حمایت آمریکا، این روند را تضمین می‌کرد.

دوران سلطنت رضاشاه مصادف با تمرکز قدرت در دستان شاهنشاه ایران بود. امری که فقدان آن در دوران ماقبل آن یعنی سلطنت قاجار عملاً به چشم می‌خورد. قدرت در دستان شاهی متمرکز شد که خاستگاه نهادین و کلیدی او، ارتش بود. به همین دلیل رژیم رضا شاهی را «استبداد نظامی» می‌نامیم، روند تجددخواهی رضا شاه آمیزه متناقضی از ناسیونالیسم غیردینی و غرب‌گرایی بود. ارتش، دیوان‌سالاری و حکومت به طور اخص (کابینه و مجلس)، سه ستون نهادین نظام رضاشاهی را تشکیل می‌دادند.

هرچند سلطنت رضاشاه از مشروعیت عمیق در جامعه مدنی برخوردار نبود؛ اما توانست با ترکیبی از مزایای مادی رو به افزایش برای

عوامل اقتصادی مهاجرت

توازن اقتصادی، سیاسی و فرهنگی میان کشورهای مهاجرپذیر و مبدأ شده و در بلند مدت اثرات مثبت فراوانی همچون تمرکز عوامل تولید، پیشرفت‌های اقتصادی، سیاسی و ... را برای کشور مقصد به ارمغان می‌آورد. اما این تمام ماجرا نیست. تنها عوامل خارجی نیستند که بر تصمیم افراد در اقدام به مهاجرت تاثیر می‌گذارند. روی (Roy) اقتصاددان انگلیسی در مدل معروف ری به انتخاب خویشتن اشاره دارد. حتی در صورت فقدان قوانین مهاجرت و عدم محدودیت تردد میان کشوری، مهاجرت معکوس به ندرت رخ خواهد داد. به بیان دیگر، تمایلات و تصمیمات شخصی در اندازه و جریان مهاجرت به دیگر کشورها نقش به‌سزایی دارد. جاستد (Sjaastad) در سال ۱۹۶۲ مدل اولیه مهاجرت را ارائه داد که بر اساس این مدل تمایل اشخاص به مهاجرت در شرایطی رخ می‌دهد که سودمندی (Utility) حاصل از تفاوت دستمزد با هزینه‌های مهاجرت (Migration Costs) در کشور مقصد بیشتر از دستمزد در کشور مبدأ باشد. با این حال، بُرجاس (Borjas) استاد دانشگاه هاروارد در کتاب اقتصاد مهاجرت مدل‌های انتخاب شهروندان در مهاجرت کاری مبتنی بر تفاوت سطح درآمد را به چالش می‌کشد. او توضیح می‌دهد این نتیجه‌گیری که تفاوت سطح درآمد میان کشورها موجب نقل مکان شهروندان در جایی به جای دیگر است، همیشه صادق نیست. در شرایطی که تعداد زیادی از شهروندان مهاجرت کرده و بخش قابل توجهی از کل جمعیت کشور مقصد را تشکیل دهند، تفاوت سطح درآمد به

یادداشت

علی علی پور فلاح پسند

عوامل درونی و خارجی متعددی زمینه‌ساز مهاجرت بلند مدت شهروندان است. عوامل بیرونی به عملکرد حکمرانان کشورهای مبدأ نسبت داده می‌شود که عموماً توانایی یا تمایل تامین خواسته‌های میان‌مدت و بلندمدت مهاجران بالقوه را ندارند. خواسته‌هایی که دامنه‌ای از نیازهای اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و محیط‌زیست را در بر گرفته و به عنوان عوامل اصلی مهاجرت بلند مدت شهروندان تعریف می‌شوند. به طور مثال: سطح سرانه تولید ناخالص داخلی یا به عبارت دیگر تفاوت درآمد اشخاص در کشور مبدأ و مقصد موجب هرچه بیشتر رقابتی شدن بازار کار جهانی شده و جریان مهاجرت را به سمت کشورهای با سطح درآمد بالاتر سوق می‌دهد.

سودوق بین‌المللی پول در گزارش سال ۲۰۲۰ میلادی خود تحت عنوان: تاثیرات مهاجرت جهانی بر اقتصاد کلان، ادعان می‌کند که عموماً منافع کلان اقتصادی حاصل از مهاجرت نصیب کشور میزبان می‌شود. بسیاری معتقدند که مهاجرت به کشورهای دیگر پدیده‌ای هدفمند و مدیریت شده از سوی حکمرانان کشورهای مقصد است تا از طریق مهاجران با صلاحیت‌های طبقه‌بندی شده خلاهای میان و بلندمدت دانش، نوآوری، تکنولوژی و ... را در کشور با کمترین هزینه بر کنند. بر اساس این دیدگاه، اثرات این پدیده در میان مدت موجب عدم

پایگاه خبری مردم سالاری آنلاین
www.mardomsalari.ir
روزنامه مردم سالاری
WWW.mardomsalari.ir/newspaper